

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ పురుషసూక్తం ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ పురుషసూక్తం ॥

॥ హరిః ఓ(4)ం ॥

సహస్ర శీర్షా పురుషః |

సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ |

స భూమిం విశ్వతో వృత్వా |

అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం |

పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం |

యద్భూతం యచ్ఛ భవ్యం |

ఉతామృతత్వస్యేశానః |

యదన్నేనాతిరోహతి |

ఏతావానస్య మహిమా |

అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ॥ 1 ॥

పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని |

త్రిపాదస్యాంబుతం దివి |

త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః |

పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః |

తతో విష్వంవ్యక్రామత్ |

సా॒శనా॒నశనే॑ అభి॒ |
 తస్మా॑ద్వి॒రాడ॑జాయత॒ |
 విరాజో॑ అధి పూ॒రుషః॑ |
 స జాతో॑ అత్య॒రిచ్యత॑ |
 పశ్చాద్భూ॑మిమథో పు॒రః || 2 ||

యత్పు॑రుషే॒ణ హవి॑షా॒ |
 దే॒వా య॑జ్ఞమతన్వత॒ |
 వసంతో॑ అస్యా॒సీదా॑జ్యం॒ |
 గ్రీష్మ॑ ఇధ్మశ్శ॒రద్ధ॒విః |
 సప్తా॑స్యాసన్పరిధయః॒ |
 త్రిస్స॒ప్త సమి॑ధః కృతాః॒ |
 దే॒వా యద్య॑జ్ఞం తన్వా॒నాః |
 అబ॑ధ్నన్పురుషం పశుం॒ |
 తం య॑జ్ఞం బర్హి॒షి ప్రా॑క్షన్ |
 పు॒రుషం॑ జాతమగ్రతః॒ || 3 ||

తేన॑ దే॒వా అయ॑జంత॒ |
 సాధ్యా॑ ఋషయశ్చ యే॒ |
 తస్మాద్ద్య॑జ్ఞాధ్వ॒ర్వహు॑తః॒ |
 సంభృ॑తం పృషదాజ్యం॒ |
 పశూ॑గ్స్తాగ్శ్చక్రే వాయ॒వ్యాన్ |

ఆరణ్యాన్యాంయాశ్చ యే |
 తస్మాద్యజ్ఞాధ్వర్షహుతః |
 ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే |
 ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ |
 యజుస్తస్మాదజాయత || 4 ||

తస్మాదశ్వా అజాయంత |
 యే కే చోభయాదతః |
 గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ |
 తస్మాజ్జాతా అజావయః |
 యత్పురుషం వ్యదధుః |
 కతిధా వ్యకల్పయన్ |
 ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ |
 కావూరూ పాదావ్యచ్యేతే |
 బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ |
 బాహూ రాజన్యః కృతః || 5 ||

ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః |
 పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత |
 చంద్రమా మనసో జాతః |
 చక్షోస్సూర్యో అజాయత |
 ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ |

ప్రా॒ణా॒ద్వా॒యు॒ర॒జా॒య॒త |
 నా॒భ్యా॒ ఆ॒సీ॒దం॒త॒రి॒క్షం |
 శ్వి॒ష్ణో ద్యౌ॒స్స॒మ॒వ॒ర్త॒త |
 ప॒ద్భ్యాం భూ॒మి॒ర్ది॒శశ్శో॒త్రాత్ |
 తథా॑ లో॒కాగ్ం అ॒క॒ల్ప॒యన్ || 6 ||

వే॒దా॒హ॒మే॒తం పు॒రు॒షం మ॒హాం॒తం |
 ఆ॒ది॒త్య॒వ॒ర్ణం త॒మ॒స॒స్తు పా॒రే |
 స॒ర్వా॒ణి రూ॒పా॒ణి వి॒చి॒త్య ధీ॒రః |
 నా॒మా॒ని కృ॒త్వా॒భి॒వ॒దన్ య॒దాస్తే॑ |
 ధా॒తా పు॒రస్తా॒ద్య॒ము॒దా॒జహా॑ర |
 శ॒క్రః ప్ర॒వి॒ద్వా॒న్ప్రది॒శశ్చ॒త॒స్రః |
 తమే॒వం వి॒ద్వా॒నంబు॒త ఇ॒హ భ॑వతి |
 నా॒న్యః పం॒థా అ॒యనా॑య విద్యతే |
 య॒జ్ఞేన॑ య॒జ్ఞమ॑య॒జంత॑ దే॒వాః |
 తాని॑ ధ॒ర్మా॒ణి ప్ర॒థమా॑న్యాసన్ |
 తే హ నా॒కం మ॒హి॒మా॑స॒స్సచ॑ంతే |
 య॒త్ర పూ॑ర్వే సా॒ధ్యా॒స్సంతి॑ దే॒వాః || 7 ||

అ॒ద్భ్య॒స్సంభూ॑తః పృ॒థి॒వ్యై రసా॑చ్ఛ |
 వి॒శ్వక॑ర్మ॒ణస్స॒మవ॒ర్తతా॑ధి |
 తస్య॑ త్వష్టా వి॒దధ॑ద్రూపమేతి |

తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే |
 వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం |
 ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ |
 తమేవం విద్వానంబుత ఇహ భవతి |
 నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ |
 ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అంతః |
 అజాయమానో బహుధా విజాయతే || 8 ||

తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనిం |
 మరీచీనాం పదమిచ్ఛంతి వేధసః |
 యో దేవేభ్య ఆతపతి |
 యో దేవానాం పురోహితః |
 పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః |
 నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే |
 రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః |
 దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ |
 యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ |
 తస్య దేవా అసన్వశే || 9 ||

హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యో |
 అహోరాత్రే పార్శ్వే |
 నక్షత్రాణి రూపం |

అశ్వి॒నౌ వ్యా॑త్తం॑ ।

ఇ॒ష్టం మ॑నిషాణ ।

అ॒ముం మ॑నిషాణ ।

స॒ర్వం మ॑నిషాణ ॥ 10 ॥

॥ ఇతి పురుషసూక్తం సమాప్తం ॥